

Aušra KAIKARYTĖ

Šiaulių universitetas

JONIŠKIO ŠNEKTOS PRIEBALSINIO KAMIENO DAIKTAVARDŽIŲ LINKSNIAVIMAS

1. Straipsnio tikslas – aptarti Jōniškio šnektos¹ priebalsinio kamieno daiktavardžių kaitybą², remiantis natūraliosios morfologijos³ požiūriu. Apžvelgiant šnektos priebalsinio linksniavimo daiktavardžių paradigmas (kur reikia, nurodant linksnio išvestinės formos tipą, jos konstrukcinio ikonizmo laipsnį, žymėtumo/nežymėtumo statusą) bandoma paaiškinti priebalsinio kamieno fleksijos pakitimų sąlygas ir vidinius motyvus⁴.

¹ Pagal vadinamąją naująją tarmių klasifikaciją (žr. Girdenis, Zinkevičius 1966) Jōniškio miestas ir jo apylinkės priskiriamos prie šiaurinių vakarų aukštaičių šiauliškių.

Tradiciškai Joniškio šnektos šiaurine riba laikoma Latvijos siena. Rytuose šnekta ribojasi su šiaurinėmis rytų aukštaičių panevėžiškių Kriukų ir Bučiūnų šnektomis (riba vestina per Nemeikiūsus, Bālkaičius, Pāvirciuvę, Skūtenas, Melniūs, Skribakius, Giminėnus, Mėdginus, Miėlaičius, Linksmėnus, Vekėnis, Pūplesius, Jonāičius, Gedvainiūs, Daūgalaičius). Vakarinė šnektos riba kartu yra rytinė kitos vakarų aukštaičių šiauliškių – Šakynos – šnektos riba (ji eina per Spīrakius, Pročiūnus, Vytaičius, Šlūostikius, Butniūnus, Tausėnus, Rimšeliūs). Pietinė šnektos riba maždaug sutampa su administracine Šiaulių rajono riba (žr. Jonaitytė 1962, 4–5; Navickaitė-Boreikienė 1971, 1–2).

Pagrindinės šnektos fonetikos ir kirčiavimo ypatybės: visuotinis aukštaitiškas kirčio atitraukimas, galūnių redukcija (vietoj bk ilgujų *o*, *ė* (< *ā, *ē) turimi *a*, *e*; trumpasis *a* (< *ā) netiriamas niekada kirčio negaunančiose galūnėse), negalūninių pagrindinį kirtį turinčių *i*, *u* ilginimas (Zinkevičius 1994², 36–39).

² Joniškio šnektos daiktavardžio morfologija nėra išsamiau nagrinėta (apie ją užsimenama knygelėje „Joniškio šnektų pratimai ir tekstai“, 2001, 36–37). Gretimos šiaurinių vakarų aukštaičių šiauliškių Šakynos šnektos daiktavardžio kaitybą yra apžvelgusi Aldona Jonaitytė (1960; 1962, 136–173). Apie pietinių vakarų aukštaičių šiauliškių šnektų daiktavardžio morfologiją pastabų yra Rūtos Kazlauskaitės disertacijoje „Pašuvio šnektos fonologinė sistema: vokalizmas ir prozodija“ (2002, 73, išn. 123 ir kt.) ir tos pačios autorės „Šiauliškių patarmės pietinių šnektų tekstuose ir komentaruose“ (2005, 25 ir kt.).

³ Lietuvių kalbotyroje dar mažai darbų, kuriuose taikoma *natūraliosios morfologijos* teorija (žr. Savickienė, Kazlauskienė, Kamandulytė 2004, 81 ir ten minima literatūra; taip pat Alberto Rosino straipsnius: 2000, 2001, 2002, 2002a, 2004 ir kt.; apie pačią teoriją: Wurzel 1984).

⁴ Medžiaga tyrimui rinkta 1998–2004 m. iš Joniškio miesto ir jo apylinkių (žr. santrumpų sąrašą). Taip pat naudotas Ritos Urnėžiūtės 1998–2000 m. surinktais ir iššifruotais įrašais iš Linkaičių, Lydėkių, Rimšėlių, Stanėlių kaimų. Pavyzdžiai rinkti ir iš trečiojo „Lietuvių kalbos atlaso“ tomo (34–36, 42–43, 47, 51–52, 64–65, 68–71, žem. 27, 28, 29, 30, 31, 39, 40, 43, 46, 60, 65), didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ tomų, „Frazologijos žodyno“, „Lietuvių kalbos tarmių“ (1970) ir Eduardo Volterio chrestomatijos, Lietuvių kalbos instituto Tarmių archyve saugomų XX a. 7–8 deš. įrašų iš Drasutaičių, Gudaičių, Rudiškių, Šimkūnų, Šlapakių kaimų.

Naujosios „Lietuvių kalbos tarmių chrestomatijos“ (2004) medžiaga nesiremta. Knygos tekstą iš netoli Joniškio esančio Šlapakių k. (51 punktas, Noriūnai) reikėtų priskirti Šakynos šnektai (visų pirma

Metodai – aprašomasis ir vidinės rekonstrukcijos.

2. Apie lietuvių kalbos ir tarmių priebalsinio linksniavimo raidą daugiausia yra rašęs Jonas Kazlauskas (1958, 1961, 1961a, 1963, 2000, 2000a) ir Zigmas Zinkevičius (1966, 256–268; 1980, 240–253).

Aprašant atskirų tarmių ir šnektų daiktavardžio linksniavimo sistemas aptariama ir priebalsinio kamieno daiktavardžių kaityba, plg. Debeikių (Sedelskytė 1958), Liūkmenų (Kardelytė 1959), Mituvės upyno (Grinaveckienė 1960), Ramaškonių (Šukys 1960), Šakynos (Jonaitytė 1960), kretingiškių (Aleksandravičius 1963), Skāpiškio (Eidukaitienė 1963), rytų aukštaičių pietinės dalies (Morkūnas 1969), Zietelos (Vidugiris 1969), Gervėčių (Kardelytė 1975), Ąpso (Morkūnas 1989) daiktavardžio sistemos aprašus. Yra pasirodę straipsnių, kuriuose nagrinėjamas atskirų tarmių ar šnektų tik priebalsinio kamieno daiktavardžių linksniavimas, plg. kapsų ir zanavykų (Senkus 1959), Ramaškonių (Tuomienė 2002) šnektų ir rytų aukštaičių uteniškių tarmės (Rinkauskienė 2003) kalbamojo daiktavardžių kamieno tyrimus. Apžvelgta ir kai kurių senųjų raštų priebalsinio kamieno daiktavardžių kaityba: „Knygos nobažnystės“ (Jakulytė 1996), XVII a. Rytų Lietuvos (Vilniaus vyskupijos) autorių raštų (Laukagalys 1999), 1759 m. „Ziwato“ (Vaičiakauskytė 2002).

3. Jonišio šnektos, kaip ir lietuvių bendrinės kalbos, tarmių, priebalsinio linksniavimo klasės daiktavardžiams būdingas *silpnasis supletyvizmas* (dėl sąvokos žr. Rosinas 1995, 8).

Šnektos priebalsinio kamieno daiktavardžiai kaitomi vienaskaita ir daugiskaita. Dviskaitą, nors retai, dar vartoja vyresni joniškiečiai. Ji pasitaiko fokuse (kai daiktavardis turi požymį *pirmasis paminėjimas +Pp*), pvz.: *nu_ka_tėĩsmui ,atĩ'diud [vagĩ] / va_du_ 'mė·nė, sũ nũbũũž | cà.ra lãĩkaĩs Šmk (TA 534); palã.ukẽm kòkũš d ò 'mė·nė, sũ Rmš (Urn); 'viẽna.,kãrt sẽĩgãũ | tãĩ šãũũũũš kòkũš du_ 'mė·nė, sũ bòwãũ Dž; tũ.rãm d ò_ š ò ñ ù | aš_ jã.m rukũoiũ Jdž*. Turimos tik tokios naujosios⁵, pagal (i)ĩõ kamieną pasidarytos priebalsinio kamieno dviskaitos vardininko-galininko⁶ formos.

dėl dažno, joniškiesiems nebūdingo neparadigminio kirčio atitraukimo į pirmą skiemenį daugiaskiemeniuose žodžiuose, pvz.: *su_kãpurẽ* „su kepurė“, *visòkũ*. „visokių“). Be to, įrašė vardininko-galininko formos: *upẽ Kibẽ, miškãĩ Mazĩrlõvis, Pušỹnẽ, Mãrgẽs* – ir rodo pateikėją gyvenus ne Šlapakių, o greičiausiai Žmirklių k., už pietinės Jonišio šnektos ribos.

⁵ Senoji priebalsinio kamieno dviskaitos vardininko-galininko galūnė, manoma, buvusi -e (kaip graikų *κύε*, žr. Endzeļins 1948, 142).

⁶ Šnekteje dažniausios pirmą kartą minimų vyriškojo linksniavimo daiktavardžių (paprastai *õ, (i)ĩõ* kamienų) dviskaitos formos galininko reikšme, pvz.: *nušlã.pũš du_ 'kĩ.bĩ.rũ vãñdene nẽše | kã.rvẽm vėĩka su_ ,nãĩ'ñẽ'tẽm Jkš; lũ.pũĩ du_ á. řkĩũ išvẽde Dž; o_kẽĩĩ turẽ'ĩe pu_ dũ_ γĩkĩtãrũ [žemẽs] Mrn*. Kalbamųjų daiktavardžių dviskaitos formos vardininko reikšme – labai retos, pvz.: *du_ nã mũ bũ.wã ĩ ,kõñdi'tẽ.rĩje kør_ ,pastz'tĩ.ta Jnš; dã_ du_ m ãtũ | ĩ_ dẽ.vĩ.než'dẽ.šĩm sũšõ·kšmẽ Jnš*. Toks dviskaitos vardininko ir galininko paradigmos modelis *du tarnai : du tarnu*, kuris būdingas kai kuriems seniesiems raštams, kai kurioms kitoms aukštaičių tarmėms, pietų žemaičiams, Rosino (1994, 120) nuomone, susiformavo dėl būtinybės morfologiškai skirti senąsias homonimines vardininko-galininko formas.

4. Kaip žinoma, baltų kalbose nykstantis priebalsinis kamienas visų pirma pereina į *i* kamieną. Pradžią *i* ir priebalsinio kamieno suartėjimui davė galininkų fleksijos fonetinis sutapimas (baltų kalbose anksti priebalsinio kamieno galininko galūnės sonantui *ŋ* virtus *in* ir kamieno sąskaita išsiplėtus galūnės riboms, plg.: vns. gal. *dukterį*, kur *-i* < **-in* < **-ŋ* ir *avį*, kur *-i* < **-i-n*; dgs. gal. *dukteris*, kur *-is* < **-ins* < **-ŋs* ir *avis*, kur *-is* < *is < **-ns*; Kazlauskas 2000a, 16–17; Zinkevičius 1980, 240).

XVI–XVII a. įvykusi daiktavardžio linksniavimo tipų diferenciacija pagal gimines – *įi* ir *C* kamienų paradigmas įsivestos vienaskaitos naudininko galūnės *-ei*, *-ui* – paskatino priebalsinio kamieno moteriškosios giminės daiktavardžių suartėjimą su stabiliosiomis *įā*, *ē* klasėmis, o vyriškojo – su stabiliosiomis (*i*)*įō*, *ō* klasėmis (Girdenis, Rosinas 1977, 347; Zinkevičius 1980, 223, 229).

Joniškio šnekte priebalsinis kamienas – taip pat nestabili fleksinė klasė. Universalios linksniavimo tipų raidos tendencija – jų poliarizacija pagal gimines – ir šios šnektos kalbamojo kamieno daiktavardžius padalijo į dvi kaitybos grupes: moteriškąją (turinčią moteriškosios giminės *i* ir stabilijų *įā*, *ē* fleksinių klasių morfologinių kategorijų žymiklių) ir vyriškąją (turinčią vyriškosios giminės *i* ir stabilijų (*i*)*įō*, *ō* fleksinių klasių morfologinių kategorijų žymiklių).

Dabar moteriškojo priebalsinio (*r* kamiengalio) linksniavimo (*C_f*) Joniškio šnekte telikę tik du daiktavardžiai: *sąsuō* „sesuo“ ir *dōktē* „duktė“. Vyriškojo (*C_m*) priebalsinio (*n* kamiengalio) linksniavimo daiktavardžių yra kur kas daugiau. Jiems priklauso: *ākmuō* „akmuo“, *jūosmuō* „juosmuo“, *liemuō* „liemu“, *piemuō* „piemu“, *rāūmuō* „raumuo“, *rēmuō* „rėmuo“, *rōduō* „ruduo“, *škiemuō* „skiemuo – dvi metmenų gijos, suvertos į vieną skieto tarpdantį“, *stūomuō* „stuomuo – 1. drabužio dalis (be rankovių), apimanti tą kūno dalį; 2. drobės gabalas marškiniams“, *tāšmuō* „tešmuo“, *vānduō* „vanduo“, *žālmuo* „želmuo“, *šōųà* „šuo“. Vyriškojo linksniavimo *s* kamiengalio žodis *mēnuo* „mėnuo“ yra beveik ištiesai perėjęs į *įō* kamieną.

5. Joniškio šnektos moteriškojo priebalsinio linksniavimo daiktavardžių vienaskaitos fleksija veikiama skirtingų kamienų: žodžio *sąsuō* kaitybai įtakos turi *i* kamieno moteriškojo linksniavimo (*i_f*) daiktavardžių paradigmos modelis, žodžio *dōktē* kaitybai – *ē* kamienas. Abiejų daiktavardžių daugiskaita stipriai paveikta to paties – *i* kamieno, plg.:

Vienaskaita

<i>C_f</i> kamienas	<i>i_f</i> kamienas
V. <i>sąsuō</i> // * <i>sąsuūà</i> ⁷	<i>ākįš</i>
K. <i>sēsērs</i>	<i>ākiēs</i>

⁷ * – žymi formas, kurios iš dabartinės gyvosios kalbos nebeužrašytos (pateikiamos LKA, LKŽ, FŽ, Volterio chrestomatijoje).

N. <i>sė.sėrei</i>	<i>à.kei</i>
G. <i>sė.sėri.</i>	<i>à.ki.</i>
Įn. <i>sė.sere</i>	<i>àkè</i>
Vt.–	<i>àkì.</i>
Š. – ⁸	<i>àkiè</i>

<i>C_f</i> kamienas	<i>ē</i> kamienas
V. <i>dòktė.</i>	<i>kàtė.</i>
K. <i>dòktė.s</i> // * <i>dòkteriės</i>	<i>kàtė.s</i>
N. <i>dù.ktėrei</i> // <i>dù.ktei</i>	<i>kà.tei</i>
G. <i>dù.ktėri.</i>	<i>kà.te.</i>
Įn. <i>dù.ktere</i>	<i>kàtè</i>
Vt.–	–
Š. –	<i>kà.te</i>

Daugiskaita

	<i>C_f</i> kamienas	<i>i_f</i> kamienas
V. <i>sė.sėri.s</i>	<i>dù.ktėri.s</i>	<i>à.ki.s</i>
K. <i>sėsėrù.</i>	<i>dòktėrù.</i>	<i>àkù.</i>
N. <i>sėsėrìm</i> ⁹ // <i>sesėrì.m</i>	<i>dòkterìm</i> // <i>dukterì.m</i>	<i>àkìm</i> // <i>akì.m</i>
G. <i>sė.sėrìš</i>	<i>dù.ktėrìš</i>	<i>àkìš</i>
Įn. <i>sėsėrìm</i> // <i>sesėrì.m</i> ¹⁰	<i>dòkterìm</i> // <i>dukterì.m</i>	<i>àkìm</i> // <i>akì.m</i>
Vt.–	–	<i>àki.sè</i>
Š. = V.		

5. 1. Iš paradigų matyti, kad geriausiai priebalsinio kamieno fleksiją yra išlaikiusios vienaskaitos vardininko (*səsuo*, *dòktė.*), žodžio *səsuo* vienaskaitos kilmininko (*sėsėrs*) ir daugiskaitos kilmininko (*sėsėrù.*, *dòktėrù.*) formos.

Dažniausiai Jonišchio šnekteje vartojamas senasis priebalsinio kamieno vienaskaitos vardininkas *səsuo*, pvz.: *màna s ə s u ó ,i.si'ti.ki.nuš | kàd ð j á.unu 'mė'ne,šu ð*

⁸ Priebalsinio kamieno vienaskaitos šauksmininko pavyzdžių neužfiksuota. Į žmones dažniausiai kreipiamasi maloninių vedinių šauksmininku (*dukri'te, səsù.te*) arba tiesiog vardais (plg. Rinkauskienė 2003, 38).

⁹ Iš daugiskaitos naudininko formų kirtis šnekteje dažniau atitraukiamas (plg. LKA III 64).

¹⁰ Daugiskaitos įnagininkas kartais turi tvirtapradę priegaidę kaip gretimose šiaurinių panevėžiškių šnektose (plg. LKA III 70 ir išn. 34).

*iskal̥pti*¹¹ *skal̥binei* | *bal̥tēsni* *jeŋ s̥aka* Stn (Urn); *d̥aũg̥aũ s̥ æ s u o t æ . n* „ište'kė'je *i_ povi'lá.ič̥us* Dž; *ny_ uo_ ta_ viēnà* | *vi.re'sn̥ó'ji s̥ æ s u o* | *b̥u.wa l̥ab̥ai aŋi_ mēz̥gi.ma* Stn (Urn). Šalia žodžio *s̥æsuó* visame šnektos plote paraleliai sakoma *ses̥æ.ta* „sese-
lė“, *s̥e.se* „sesė“¹² (rečiau)¹³. LKA III dar nurodo apie Rudiškiūs vienintelę vartojamą formą *sesuvà* (žem. 30)¹⁴. Dabar kalbamame punkte *sesers* reikšme pasitaiko tokie pat vienaskaitos vardininko variantai (*s̥æsuó*, *ses̥æ.ta*, *s̥e.se*) kaip visame šnektos plote, formos *sesuvà* nebeužrašyta.

Netetas šnekteje yra priebalsinio kamieno vienaskaitos vardininkas *d̥òkt̥ė*. (-ė < **-ē* < **-ēr*; kur *r* išnykęs dar baltų prokalbėje prieš tautosilabinių dvigarsių trumpėjimą, K a z l a u s k a s 2000, 246; M a ž i u l i s 1970, 28–29). Kamiengalis nukritus priebalsiui *r* sutapo su *ē* kamieno daiktavardžių vardininku, plg. *k̥at̥ė* „katė“. Dabar gana dažnai daiktavardis *d̥òkt̥ė* keičiamas panašios šaknies žodžiu *d̥òkrà* „dukra“¹⁵.

Vienaskaitos kilmininko *sesers* -s yra iš senosios priebalsinio kamieno fleksijos **-es*¹⁶.

Daiktavardžio *d̥òkt̥ė* vienaskaitos kilmininkas dabar šnekteje yra tik *ē* kamieno t. y. *d̥òkt̥ė.s* (V o l t e r i o chrestomatijoje kartą užrašyta *i* kamieno forma *dukteriēs*¹⁷). Jam atsirasti palankias sąlygas sudarė su *ē* kamienu sutampantis vardininkas, plg.: *ē* kam. vns. vard. *k̥at̥ė* : *ē* kam. vns. kilm. *k̥at̥ė.s* = *C* kam. vns. vard. *d̥òkt̥ė* : *C* kam. vns. kilm. *x*, kur *x* = *d̥òkt̥ė.s*. Pakitimas vyko pagal tipologinio vienodumo ir morfologinės struktūros kūrimo implikacinės darybos principus (žr. R o s i n a s 2004, 152). Dėl

¹¹ Tradiciškai būtų *iskal̥pi*.

¹² *s̥ēsė*, Z i n k e v i č i a u s (1966, 261, išn. 56) manymu, pasidaryta pagal *dukt̥ė*, -*ēs* pavyzdį.

¹³ Šie variantai turi visų linksnių formas, pvz.: vns. vard. *ta_ m̥ana s̥ e s æ . t a* | *sk̥al̥t̥os j̥in_ už_ m̥ani* | *skrumn̥ėšne b̥u.wa* Ldk (Urn); *i_ tuoz_ d̥až̥tiš* [dirbtinius] *s̥ ē . s e* *p̥a_ime* | *i_ i_ neb̥æ'bi.wa j̥a.m n̥e_ d̥až̥t̥u*. Jkš; vns. kilm. *m̥an(a) an̥_ks_ j̥eigu* | *s̥ e s æ . t a (s)* *s̥ ū_ n̥ūs g̥al_ k̥ad(à)*, *atv̥æ'žuós* Jkš; vns. gal. *t̥às v̥a_r̥e(š)* *s̥ e s æ . t a . s̥ a_u* | *t̥às n̥æt̥á.ide* | *ny_ i_ susi'p̥i_ka* Rmš (Urn); vns. įng. *jie_ giv̥æ̃na s̥ u_ t a_ s̥ e s æ t̥ à* | *su_ ta_ m̥ana úošv̥ene* Jdž; *tei_ v̥à i_ dv̥e s̥ u_ s̥ ē . s e* *b̥u.wom* Mkl; dgs. vard. *b̥u.wom s̥ e s æ . t a s* | *i_ r̥* | *du_ br̥òl̥eĩ* Lnk.

¹⁴ Plg.: *Tikra s̥ e s v à at̥ejo* Jnš (LKŽ XII 456). Manoma, kad *-uva* galėjusi fonetiškai išriedėti iš *-uo* (plg. *šuva*), nors greičiausiai kalbamoji forma yra *adaptacinė inovacija* pagal žodžius su iš seno vartojama priesaga *-uva* (žr. 9.3; plg. Z i n k e v i č i a u s 1966, 257; 1980, 243).

¹⁵ Šis daiktavardis neretai turi apibendrintą pirmojo skiemens kirtį ir balsio kiekybę, plg.: vns. vard. *d̥ ū . k r a* | *t̥i_ j̥au_ d̥abà* | *nebe_ t̥òkiē l̥aik̥ai* | *i̥j̥n̥ t̥i_ n̥æm̥ó'k niēka* Mrn; vns. kilm. *t a z_ d̥ ū k r o . (s)* „*su-gi.v̥ė.ñitiniš iš̥e'je i_ s̥á.ñd̥eli. gr̥i.d̥u. p̥i.l̥f* Mrn; vns. naud. *aš_ at̥l.daw̥au d̥ ū . k r a i ž̥ėme*. Mrn; vns. gal. *ny_ t̥i_ i̥š_ apsi'ž̥ė.niēl* | *i_ viēna. d̥ ū . k r a . tur̥ė'je* Ldk (Urn); dgs. gal. „*suigi.v̥æ̃nom k̥æ.tu̥r̥us v̥zik̥l̥ūs* | *su.n̥ė.li.* | *i_ r̥iž_ d̥ ū . k r a s* Jnš.

¹⁶ Sutrumpintas formas su išnykusiu *e* prieš *-s*, be vakarų aukštaičių, dar vartoja dalis žemaičių (Z i n k e v i č i a u s 1966, 258). Tokio sutrumpėjimo priežastys neaiškios. Z i n k e v i č i a u s (1980, 243) manymu, priebalsinio kamieno vienaskaitos kilmininkas galėjo būti sutrumpintas derinantis prie vienu skiemeniu trumpesnio vardininko. Tačiau tokio teiginio nepatvirtina latvių kalbos faktai, plg.: vns. vard. *akmenis* > *akmens*, vns. kilm. *akmenes* > *akmens* (E n d z e l i n s 1951, 437–438).

¹⁷ *Senūčiui nepatīka d u k t e r i ē s s̥anus ir ēme j̥y smar̥kei neap̥'āst ūž j̥o šaun̥ūma* Volt 326.

panašių vidinių motyvų yra atsiradusi daiktavardžio *dòktė*. sporadiškai pasitaikanti *ē* kamieno vienaskaitos naudininko forma *dù.ktėi*.

5. 2. *i* kamieno yra moteriškojo priebalsinio linksniavimo daugiskaitos linksnių formos, išskyrus priebalsinę kilmininko ir iš seno fonetiškai sutapusią daugiskaitos, taip pat vienaskaitos galininko formą (žr. 4), pvz.: vns. gal. *aš_pàtì d a_d ù . k t e r i .* *vartò_jâu*¹⁸ / *dàwàù šėšùs*¹⁹ *tú_kstañčus ÷ i . ská.iždgiri*. Gdč (TA 250); dgs. vard. *bà.rona d ù . k t e r i . s* / *i_bà.rons iis_vadi.nos* / *tas_kòškòlís* Mrn; *jám* [vyru] *ax*²⁰ *tei(p)_pà.t bú.wa d ù . bròlėi* / *i_dvė s é . s e r i . s* / *reĩ.ke dàlìš ,ati'dúoĩ* Lnk; dgs. naud. *gaspə'dìnes išvì.rđaua sà.va d ù . k t e r i (m) m à.nu. kò.še*. JKš; *reĩ.ke dàlìš išmo'kéĩ ÷ , s e s e ' r i . m jò* Lnk; dgs. gal. *iis_turė_je dvė'd ù . k t e , r i š* / *tas_kòškòlís* Jdž; dgs. ìng. *o_à(š) su_jò . t o . m _ d ù . k t e r i m*²¹ [...] § 'nu_vàikàĩ kai(b)_bù.dzmi / nu ÷ ,susi-'ėĩ.dzwoĩ / žai.zdzwoĩ / ví.skò Jnš.

Kalbamųjų daiktavardžių *i* kamieno daugiskaitos vardininko galūnė galėjo būti įsivesta analogijos būdu pagal *i* kamieno daugiskaitos vardininko ir galininko modelį, pvz.: dgs. gal. *àvìš*: dgs. vard. *á.vi.s* = dgs. gal. *sė.serìš*: dgs. vard. *x*, kur *x* = *sė.serì.s* (plg. R i n k a u s k i e n ė 1999, 28, 56; V a i č i a k a u s k y t ė 2002, 229). Daugiskaitos naudininko ir įnagininko reikšme Jonišio šnekte, kaip daugumoje aukštaičių tarmių, vartojamos *i* kamieno dviskaitos naudininko ir įnagininko formos²².

5. 3. Į priebalsinį kamieną iš *iā*, *ē* kamienų per *i* kamieną yra patekusi vienaskaitos naudininko ir įnagininko fleksija.

Dabar visi šnektos moteriškosios giminės daiktavardžiai turi vienaskaitos naudininko galūnę *-ei*, o vyriškosios giminės – galūnę *-ui* (LKA III, žem. 39, 40), pvz.: *C* kam. *s é . s e r e i j à u _ d à b a r a š , t u o n e z ' d ě . š i m ĩ v i e n ĩ s u u ė _ j e* Stn (Urn); *d á . v i . s _ l a i k à u _ p r i s i m i ' n ĩ . m u i* / *s à k à u d ù . k t e r e i b o s* Mrn. Baltų prokalbėje, manoma, *i* ir *C* kamienų vienaskaitos naudininkas turėjo vienodą fleksiją **-ie*, **-i* (R o s i n a s 2000, 179). Taigi žymėta senoji *i* ir *C* kamienų vienaskaitos naudininko fleksija tiriamoje šnekte buvo pakeista stabiliųjų *iā*, *ē* ir *ō*, (*i*)*ĩ* daiktavardžio klasių (plg. *á.kei*, *sė.serėi* kaip *ká.tei*; *vá.gui*, *píemeñui* kaip *bró.lu*) nežymėta fleksija. Šis pakitimas įvyko tada, kai vienaskaitos naudininko gramatinė morfema tapo vienintele morfema, galinčia klasifikuoti daiktavardžius pagal giminę (žr. 4; R o s i n a s 2001, 64–65).

¹⁸ *vartoti* „leisti už vyro, tekinti“.

¹⁹ Skaitvardžių *keturi...* *devyni* daugiskaitos galininko galūnė šiauliškių šnektose yra *-us* (K a z l a u s - k a i t ė 2002, 73, išn. 123; 2005, 29, išn. 5).

²⁰ „irgi“. Plg. la. *ar*, *arī* dll. „ir[gi], taip pat“.

²¹ Apibendrintas pirmojo skiemens kirtis ir balsio kiekybė.

²² Tradiciškai teigiama, kad šios formos yra sisteminiai trumpiniai iš ilgesnių su *-mu* ir *-mi* (dar senesnė bendra forma buvusi **-mā*). Tačiau R o s i n o nuomone (žodinė informacija), reikėtų kalbėti ne apie *sisteminį*, o apie *morfologinį* (*struktūrinį*) gramatinių morfemų suvienodinimą pagal vyraujančios gramatinės morfemos struktūros modelį, t. y. dvivokalių morfemų *-VCV* resp. *-VCVC* virtimą vienavokalėmis *-VC* resp. *-VCC* morfemomis.

Visi dabartinės šnekotos moteriškosios giminės daiktavardžiai turi vienaskaitos įnagininko galūnę *-e*, o vyriškosios giminės *-u*. Žymėtą nestabiliųjų *i* ir *C* kamienų fleksiją *-im(i)* pakeitė stabiliųjų kamienų vienaskaitos įnagininko nežymėta fleksija pagal proporcinės analogijos taisyklės, plg.: *ē* kam. vns. naud. *kā.tēi* : *ē* kam. vns. įng. *kātē* = *C* kam. vns. naud. *sē.sērēi* : *C* kam. vns. įng. *x*, kur *x* = *sē.sere*. Kalbamasis pakitimas vyko siekiant išvengti *i* ir *C* kamienų sinkretinių vienaskaitos ir daugiskaitos įnagininko formų²³, plg. *àvīñ*, *vàgīñ*; *sēsērīñ* *piēmēñīñ*. Šis pakitimas sumažino vienaskaitos įnagininko galūnės alomorfų skaičių. Toks alomorfų skaičiaus sumažėjimas lėmė ir mažesnių žymėtų formų skaičių (plg. R o s i n a s 2001, 68).

6. Vyriškosios priebalsinio linksniavimo daiktavardžių paradigmos dar įvairesnės. Visi kalbiamieji daiktavardžiai (išskyrus žodžius *àkmuò*, *šòuà*) linke pereiti į *(i)jõ* kamieną, bet linksniuojami, kaip ir gretimoje Šakynos šnektoje (J o n a i t y t è 1960, 107), kone kiekvienas savaip: vieni iš jų turi daugiau, kiti mažiau *(i)jõ* kamieno formų.

Geriausiai priebalsinio *n* kamiengalio fleksiją yra išlaikęs daiktavardis *piemuò*, nors dauguma jo formų paveiktos *i* (sporadiškai net *(i)jõ*) kamieno. Daiktavardžio *vžnduò* (panašiai kaip žodžių *jùosmuò*, *liemuò*, *ràumuò*, *ròduò*, *təšmuò*...) paradigmoje sporadiškai pasitaiko kur kas daugiau *(i)jõ* kamieno, net *õ* kamieno formų, plg.:

Vienaskaita

<i>C_m</i> kamienas	<i>i_m</i> kamienas	<i>ijõ</i> kamienas
V. <i>piemuò</i>	<i>vàgĩš</i>	<i>bró·lĩš // bròlĩ.s</i>
K. <i>piemene</i>	<i>vàgĩš // vā.ge</i>	<i>bró·le</i>
N. <i>piēmēñui</i>	<i>vā.gui</i>	<i>bró·lui</i>
G. <i>piēmēni.</i>	<i>vā.gi.</i>	<i>bró·li.</i>
Įn. <i>piēmēñiu</i>	<i>vàgũ</i>	<i>bró·liu</i>
Vt. –	–	–
Š. –	<i>vàgĩė</i>	<i>bró·li / bròlĩ.</i>

Daugiskaita

<i>C_m</i> kamienas	<i>i_m</i> kamienas	<i>ijõ</i> kamienas
V. <i>piēmēniš</i>	<i>vā.gi.s</i>	<i>bró·lei // bròlėĩ</i>
K. <i>piēmēni.</i>	<i>vàgũ.</i>	<i>bró·liu. // bròlũ.</i>
N. <i>piēmēñim</i>	<i>vàgĩm</i>	<i>bró·læm // bròlæm</i>

²³ Zinkevičiaus (1974, 97) pastebėjimu, baltų kalbose esančios tam tikros homonimijos ribos: jeigu atsirandanti grėsmė sutapti skirtingų skaičių to paties linksnio galūnėms, paprastai viena iš tų galūnių pakeičiama kito, artimesnio linksniavimo tipo fleksija.

G. <i>piemeņus</i>	<i>vāgīš // vāgūs</i>	<i>bró·lūs</i>
Īn. <i>piemenim</i>	<i>vāgim</i>	<i>bró·leis // bròleis</i>
Vt. –	–	–
Š. –	–	–

C_m kamienas (papildomoji žodžio *vānduó* paradigma)

Vienaskaita	Daugiskaita
V. <i>vānduó // *vāndvā</i>	<i>vā.ñdeņis</i>
K. <i>vā.ñdene // vā.ñdæns</i>	<i>vāñdæñú. // vāñdeñú.</i>
N. <i>vā.ñdeņui</i>	<i>vāñdeņim</i>
G. <i>vā.ñdeņi.</i>	<i>vā.ñdæņus // vā.ñdeņus</i>
Īn. <i>vā.ñdeņū</i>	<i>vāñdeņim</i>
Vt. <i>vāñdeņi.</i>	<i>vāñdeņi.sè²⁴ // vāñdeņuosè</i>
Š. = V.	

6.1. Iš paradigmu matyti, kad geriausiai priebalsinio linksniavimo fleksiją yra išlaikęs žodžio *piemuó* vienaskaitos vardininkas ir daugiskaitos kilmininkas, pvz.: vns. vard. *no_bra.l.t a s_p i e m u ó n æ-- ; n ægá.l .pasi'li.kf pri_bxñdòs* Jnš; dgs. kilm. *jáu_ 'ví.rši.ni.k(s) | škeř.žūs bú.wa | p i e m æ n ú . kará.lūs* Šlpk (TA 249). LKA III kitų vyriškosios giminės daiktavardžių nurodo sporadiškai pasitaikant nepriebalsinę vienaskaitos vardininko fleksiją: *v à n d v à* Gdč, Nrn, Vnk (žem. 28); *r ò d v à* Gdč, Vnk (žem. 29); *r ú . d e n i s , r ò d e n i . s* Nrn, Rdš²⁵ (žem. 29, 35); *t è . š m æ n s* Vnk (36). Iš dabartinės šnektos užrašyta tik priebalsinė kalbamųjų daiktavardžių vienaskaitos vardininko fleksija, pvz.: *pažé:k | α_v à n d u ó v é.rd | α_štrignó'j*²⁶ Lnk (Urn); *kada_làbxi_sàusà vā.sara ξ j ā u_r ù d u ó t o k s_ grāžūs | tai_žālkūlūs kú.ldæwom* Lnk.

Dabartinės šnektos kalbamojo daugiskaitos kilmininko fleksija pasitaiko ir priebalsinė, ir (i)jõ kamieno, plg.: *i_v à ñ d e ñ ú . vièdrūs teñ.pe pas_ká.rves i_lāūkūs* Jkš; ir *šoni.ne grāžá.use | kartà r ā ū m æ n ú . | kxrtà làšiñú.* Lnk (Urn).

6.2. Be fonetiškai su *i* kamieniu sutapusios galininko fleksijos (žr. 4), *i* kamieno dar yra vienaskaitos vietininko, daugiskaitos vardininko, naudininko ir įnagininko fleksija. Šnektose kartais pasitaiko ir *i* kamieno daugiskaitos galininkas, pvz.: *i_ stàktàs i.'sì.dè,dì t u o (s)_ 'š k í e m e , n i š | i_ skàlàs tó'kes* Šmk (TA 535).

²⁴ Daugiskaitos inesyvo formos su *-se*, manoma, yra ne kas kita kaip senojo lokatyvo su *-su* perdirbiniai pagal vienaskaitos inesyvo su *-e* (< *-e* < **-en*) modelį (R o s i n a s 2000, 181). Kad daugiskaitos lokatyvo formos su *-su* yra archajiškiausios, rodo ne tik faktai iš pačių seniausių raštų, bet ir iš šiandieninių tarmių (vilniškių ir pakraštinių uteniškių) bei XVIII a. vidurio kringiškių tarmės (R i n k a u s k i e n è 1999, 55; V a i č i a k a u s k y t è 2002, 233).

²⁵ Plg.: *če pavā'saris, če rú.denis* * LKT 215.

²⁶ *strignoti* „darytis burbulams, puškėti, burbuliuoti“.

Vienaskaitos vietininkas toks pat kaip *i* ir *(i)ĩ* kamienų daiktavardžių²⁷, pvz.: *č e _ r ù d e n í*.²⁸ *reĩ.ke jàvùs padé·t suné·šĩ Ml; dđúgáú sé·daxa žemèñùs | j á u _ r ù d e n í*. Lnk; *nu_žĩ.nõma | ka_ĩsvĩ.rĩsĩ vien v à ñ d e n í*. [putrą] / *teĩ_næskànù Šlp; ,avi'zié,ñùs*²⁹ *mĩ.ltus apmeř.ķ v à ñ d e n í*. Gdč (TA 250).

6.3. Vyriškosios giminės priebalsinio kamieno daiktavardžių (išskyrus *šuò* ir *àk-muò*) vienaskaitos kilmininko galūnė šnekteje jau yra *(i)ĩ* kamieno, pvz.: *ta_ka.rve pàt(ĩ) ,isĩ'žĩ.nd | pri.rĩš pà.gali. | ka _ t é . š m e n e ,næpæ'siektu*. Lnk (Urn); *tòkes .ĩ.lgas | li_g _ j ú o š m e n e j á u _ bú.wa ká.sas* Mrn; *tie_k_pri_tá.ide v á . ñ d e n e | atró·da | ka_šęřđĩš tálaxkũ. tálaxkãis pø.ta_ v.ãñdeni*. [prilašino vaistų lašelėne] Lnk (Urn); *šveľpèkũ(s) sũ.ksi | tæ.n_ dřoži'né·si*³⁰ / *pjá.uštĩ.sĩ | kã | nu_žèñãĩ | pí.e m e n e ,usi-è'mĩ.ms* Šlpk (TA 249). Tik žodžio *vànduò* kartais dar pasitaiko senoji priebalsinė fleksija, pvz.: *á.ñnæš kĩ.bjra màrà v à ñ d æ ñ s i_ lãũ.ka*. Šlp; *v á . ñ d æ n s* Rbž.

(i)ĩ kamieno yra ir vienaskaitos naudininko (LKA III, žem. 39), ir įnagininko galūnės (žr. 5.3), pvz.: vns. naud. [šeimininkas] *ta·m pí.e m e n 'u i pri.eĩš, rē·š su bõtàgu, ka api sprá·nda ap'sivĩn'õ's* Rdš (LKT 215); vns. įng. *sã.ka | kãđ ; v à n d u ò s u _ ' v á . ñ d e , ñ u , n æ s u ' b ě g | o _ ž m ò ' g ũ (s) s u _ ž m ò ' g ũ*³¹ *suu.eĩ.n* Stn (Urn).

Be to, *(i)ĩ* kamieno paprastai būna daugiskaitos galininkas, pvz.: *par žolĩ.ne* ap'ređĩ·davõm* [rėdyti*] *kã·r·ve(s) sò vainĩ.kais* | [tada] *ĩš'kèbdavõa b'li·nu, pamilė·da·va pí.e m e n 'u z gaspadĩ.nes** Nrn (LKT 215). Kiti daugiskaitos linksniai taip pat sporadiškai gali gauti *(i)ĩ* ir *õ* kamienų formas, pvz.: dgs. naud. *ru d e n æ . m* Rdš (LKA III 64); dgs. gal. *nu_tá.ide tuoz_dĩžũoõs v á . ñ d e ñ u s* Ml; *tu_xr v á . ñ d æ n u (s) sãpnãvãĩ?* Lnk (Urn); dgs. įng. *r ò d e n e ĩ s* Gdč (LKA III 70); *sèñãũ r ò d æ n æ ĩ s apũokãĩ | u-u-ũ*. Lnk (Urn); *p í . e m æ n æ ĩ s* Gdč, Vnk (LKA III 69). Daugiskaitos *õ* kamieno formos dažnesnės nei *(i)ĩ* kamieno. Manoma, kad tokį dėsningumą galėjo lemti senas fonetinis *õ* ir *C* kamienų daugiskaitos kilmininko fleksijos sutapimas (Kazlauskas 2000a, 26).

²⁷ Tradiciškai teigiama, kad tokio tipo galūnės susidariusios dėl sisteminio trumpėjimo (plg. Zinkevičius 1980, 225). Girdenis (2002, 11–12) manymu, tokius žemaičių, kai kurių vakarų aukštaičių vienaskaitos vietininkus galima laikyti ir fonetinės raidos padariniu, kurį sukėlė *j, v* (< **i, *u*) silpnėjimas ir fakultatyvus iškritimas intervokalinėje pozicijoje (plg. kauniškių *ã* kam. *ã.slo·je* → *ã.slo·je* → *ã.slo·e* → *ã.slo·* ir šiauliškių (Joniškio šnektos) *ã* kam. *li.epø·je* → *li.epø·je* → *li.epø·e* → *'li.e.pø.*).

²⁸ Laiko vietininkas. Jį, o ne galininką panašiais atvejais vartoja vyresni joniškėčiai (čia esant vietininką rodo šalutinis galūnės kirtis). Kalbamoji vietininko forma *ròdèñĩ* leidžia tikėtis *ĩ* kamieno vienaskaitos vardininko *ròdèñĩs* (plg. 6.1; laiko vietininkas panašiais atvejais būdingas suvalkiečiams ir šiaurės žemaičiams tirkšliškiams, žr. Girdenis 1996, 193, išn. 7).

²⁹ Žymint maisto produktų rūšinę ypatybę arba būdą, kuriuo produktas gautas, ne vienoje šiauliškių šnekteje vartojami būdvardžiai su priesaga *-ienis, -ė* (Kazlauskaitė 2005, 24).

³⁰ Žodžių su „netikėtu“ minkštuuju *[r]* joniškėčiai, kaip ir šiaurės žemaičiai tirkšliškiai, turi ne vieną, pvz.: *gřá.ušĩ, křá.uĩ, křá.utuue, škřó·šĩ, řřũ·bi·ĩ* (plg. Girdenis 1996, 14, išn. 10).

³¹ *õ* kamieno vienaskaitos įnagininkas.

7. Priebalsinio *s* kamieno daiktavardis *mėnuo* yra beveik ištiesai perėjęs į *iš* kamieną, pvz.: vns. kilm. *teip* *'rú'pi.dawâus* / *ka_ũštãktu.ir_iki_gã.la m ě · n e s e* [pini-gu] Mrn; vns. naud. *peņe'gĩ.nę.* [vns. viet.] *bũ.wa šęm̃.c aš,tuonež'dė.šim lí.tu. m ě · n e s u i* Jnš; vns. gal. *ka_šęm̃.t(a.) aš,tuonež'dė.šim a š_i . m ě · n e s i . búž gã.vę.s* / *i_tai_ãš kai_rõ.juĩ búž gi.vė.nę.s* Jnš; vns. įng. *jã.unu ' m ě · n e , s u pasė:si | ti_næbõs bú.lbu. | ži.dė:s i_ži.dė:s* Lnk (Urn); dgs. vard. *dũ m ě · n e s e i tãpra-'ę:je* Rbž; dgs. gal. *i_pas_muĩm gi.vã.na kã.tuũus ' m ě · n e , s u s* Mrn.

Tik vienaskaitos vardininkas „dangaus kūno“ reikšme yra priebalsinio kamieno, pvz.: *gã.rs læĩ.k(s) sođi:ĩ / sã.ns m ě · n u o stó:je | uš_kėlũ. diėnũ. já.ũns* / *i_nebãga'tė:s* Lnk (Urn). „Laiko tarpo“ reikšme taip pat dažnesnė priebalsinė forma, nors pasitaiko ir *iš* kamieno³², plg.: *mė.s j a u m ě · n u o sã.k(a) | α_pusãñ.tra | kãip_čė wu-ló:ĩzmeš pũ.zbãžei* Ml; ir *ruksė:je m ě · n e s i s jãu_tũr bú:ĩ pũ:di.mui* Šlpk (TA 249).

8. Atskirai aptartina daiktavardžio šuo paradigma:

Vienaskaita	Daugiskaita
V. <i>šõuà</i>	<i>šũ.ni.s</i> // * <i>šũ.nes</i>
K. <i>šõniėš</i>	<i>šõnũ.</i> // <i>šõñũ.(?)</i> ³³
N. <i>šũ.ñui</i> // <i>šũ.ņei</i>	<i>šõñĩm</i> // <i>šunĩ.m</i>
G. <i>šũ.ni.</i>	<i>šõñĩš</i>
Įn. <i>šõñũ</i>	<i>šõñĩm</i> // <i>šunĩ.m</i> ³⁴
Vt. –	–
Š. –	<i>šũ.ni.s</i> // * <i>šũ.nes</i>

Žodis *šuõ*, kaip ir Šakynos šnektuje (Jonaitytė 1960, 109), beveik ištiesai linksniojamas pagal *i* kamieną (tai lėmė iš seno fonetiškai sutapusi *i* ir *C* kamienų galininkų fleksija, žr. 4), plg.: vns. kilm. *ližbdaũa dũoĩ š õ n i ě s tãukũ. ĩ nu. ĩ nu_plãũ.čũ.* Mdg; *š õ n i ě s tãukãĩ | ti_bũ.wa tõkiė ĩ kr"opã.tõm tõkõ.m* Mdg; *Iš š u n i ě s kaulo neperku* Jnš (LKŽ XV 381); *Bijok š u n i e s ne to, kur loja, ale to, kur kanda* Jnš (LKŽ XV 382); vns. gal. *gẽrãũ šũ.ni. ,susi'tĩ.k | næ_žmõ.gũ.* Rbž; dgs. naud. *Išėjo š u - n i m s*³⁵ *autũ skalbti* Jnš (LKŽ XV 388); dgs. gal. *næbũ.wa mãdã š õ n ĩ s ka_rĩ.šĩ* Vdg; *dõ | ĩrė(s) š õ n ĩ š læikĩ:s kiėmė* Vdg; *tãi_jãu_bãũ.da. dė:dzũa | kãš nepri.rĩš tuo(s)_š õ n ĩ š* Vdg.

³² Toks reiškiny būdingas ir kitoms lietuvių kalbos šnektoms (plg. Senkus 1959, 169; Tuomienė 2005, 127). Vienaskaitos vardininkas *mėness* „dangaus kūno“ ir *mėnesis* „laiko tarpo“ reikšme skiriamas net latvių bendrinėje kalboje (Paegle 2003, 49).

³³ Nors *i* kamieno forma pateikta su klaustuku (nepavyko tokios užrašyti), ji visai galima.

³⁴ Žr. išn. 10: *dãbã_ĩie* [kareiviai] *brã.l atė:je pas_tã: ĩ mũ:su. 'vi.ršĩ.nĩ.ka | ĩr^apskũ.ñde | kad_ãš juo(s)_š õ n ĩ m ĩšva'dė,nãũ* Jdž; *nu_tãi_sã.ka | tu_jũos ĩr ĩšva'dė,nãĩ š u n ĩ . m* Jdž.

³⁵ Turbūt riktas: daugiskaitos naudininko ir įnagininko formos su *-s* joniškiesiems visai nebūdingos.

Atskirai vertėtų aptarti kai kuriuos linksnius.

8.1. Jonišchio šnekte vartojama tik vienaskaitos vardininko forma *šòuà*³⁶, pvz.: *prisi'reiķ.kę.s višòķù. pa'sà.ki.mu. | k α i _ š ò u à blù.su*. Lnk (Urn); *t a (s) _ š ò u à j à u trùs i 'r à | à š _ tik prò _ š à .li. | tuo j _ l ó j i* Lnk (Urn); *t j _ bú .wa t o k (s) _ š ò u à ; be _ u ù odægò .s | v ò ke ĉ i .* *pali'kì.ma* Šlp; *o _ à š , ne ž i 'n ó : j à u | ka _ 'r ù .š i š , k a i*³⁷ *š ò u à sa - b à .ks* Jdž; *Š u v à iš visokių ligų išsilaizo* Jnš (LKŽ XV 376)³⁸.

K a z l a u s k o (1958, 64) nuomone, formai *šuvà* atsirasti įtakos turėjęs dvibalsio *uo* tarimas kaip *uà*. Vėliau K a z l a u s k a s (2000a, 270) teigė, kad atskirose lietuvių kalbos tarmėse esama tendencijos vengti izoliuotos vienskiemenės vienaskaitos vardininko formos *šuo*. Šios nuomonės buvo ir Z i n k e v i č i u s (1966, 256). R i n k e v i č i e n ė s (2003, 41) manymu, dvibalsis *uo* žodžio gale prilygęs *u.a*, todėl galėjęs gauti intarpą [u] (ši argumentą remia ir daugiau lietuvių kalbos tarmių priebalsinio linksniavimo daiktavardžių, pvz., *sesuvà*). Greičiausiai formai *šuvà* atsirasti įtakos turėjo ir fonetiniai, ir morfologiniai (pailginta vienu skiemeniu vienintelė vienskiemenė paradigmos forma) veiksniai.

8.2. Vienaskaitos naudininko galūnės šnekte yra *-ui, -ei* (rečiau). „Lietuvių kalbos žodyne“ taip pat kartą pateikta forma *šù.nei* šalia dažnesnių pavyzdžių su *šù.niui*, plg.: *Siūloma prekė š ù n e i* Jnš (LKŽ XV 380) ir *Visas darbas ir vargas nuejo š ù n i u i ant uodegòs* Jnš (LKŽ XV 388); *Prastai padarė, toks darbas nė š ù n i u i nevertas* Jnš (LKŽ XV 387). LKA III nurodoma, kad forma *šù.nei* pasitaiko plote nuo Kruopių iki Jonišchio (Jonišchio šnekte – apie Noriūnus, Rudiškius; 42, žem. 39). Bet J o n a i t y t ė (1960, 109) teigia, kad kalbamasis vienaskaitos naudininkas vartojamas Šakynos šnekte tik prie pat sienos su žemaičiais dounininkais³⁹, o toliau į rytus (apie Skáistgirį) jis ima nykti.

8.3. Vienaskaitos įnagininko galūnė gauta per *i* kamieną iš (*i*)*ið* kamieno (žr. 5.3).

8.4. Dabartinėje šnekte vartojama tik *i* kamieno daugiskaitos vardininko forma *šù.ni.s*, pvz.: *pjá.unas kai _ š ù . n i . s va l ž è | j é : z à u m à .ri ė* Jnš; *mú .su. tie _ ž m ó : n i .s*⁴⁰ *kai _ š ù . n i . s a r .d o s | dr à .sk o s kai _ pa š i .t ė* Rbž; *dà b à tie _ š ù . n i . (s) ž è n a i | p ú o (l) l à b z i* Jdž. LKŽ kartą pateiktas ir priebalsinio kamieno daugiskaitos vardininkas *šù.nes* pvz.: *Ponai geri, tik š u n e s (tarnai) pikti* Jnš (LKŽ XV 377).

³⁶ Apskritai forma *šuvà* paplitusi daug didesniame lietuvių kalbos tarmių plote negu *šuo* (vienaskaitos vardininką *šuvà* turi beveik visi aukštaičiai ir paribio žemaičiai; žr. LKA III 35, žem. 31). Tad atrodo suprantama, kodėl 1907 m. J. Šlapelio sudarytame „Svetimų ir nesuprantamų žodžių žodynyje“ kaip tik forma *šuo* aiškinama atitikmeniu *šuva*.

³⁷ Tolimoji regresyvinė asimiliacija (*s...š → š...š*).

³⁸ LKŽ ir FŽ 730 tame pačiame sakinyje kartą pateikta vienaskaitos vardininko forma *šuo* turbūt yra grynas nesusipratimas: *Viską sugebėjo iš namų teip išnešti, kad nė š u o nesulójo* Jnš (LKŽ XV 387).

³⁹ Tuo remdamasi kalbininkė daro išvadą, kad forma *šunei* skolinta iš žemaičių, tik „neištaisytos fonetinės žemaitybės“.

⁴⁰ Daiktavardžio *žmò:gùs* daugiskaita šnekte yra *i* kamieno.

8.5. Daugiskaitos kilmininkas dar gerai išlaikęs priebalsinio kamieno formą, pvz.: *pradėjie dāūgāū mā.ži.ī t u . š ò n ū . / kai_rėi.ĭ priri.šĭ / jāu_nebæłai'ki'dx̣u* Vdg.

9. Atskirai minėtinas ir daiktavardis *àkmuó*, kuris yra beveik visiškai perėjęs į *ó* kamieną⁴¹, plg.:

Vienaskaita

<i>C_m</i> kamienas	<i>ó</i> kamienas
V. <i>á.kmæns</i> // <i>á.kmĩns</i> // <i>àkmuó</i>	<i>kà.tĩns</i>
K. <i>á.kmæna</i> // <i>á.kmĩna</i>	<i>kà.tĩna</i>
N. <i>á.kmænu</i> // <i>á.kmĩnu</i>	<i>kà.tĩnu</i>
G. <i>á.kmæna</i> // <i>á.kmĩna</i> .	<i>kà.tĩna</i> .
Įn. <i>á.kmænu</i> // <i>á.kmĩnu</i>	<i>kà.tĩnu</i>
Vt. <i>àkmeni.</i> // <i>àkmini.</i>	<i>lāũkè</i>
Š. –	<i>kà.tine</i>

Daugiskaita

V. <i>àkmænai</i> // <i>àkmĩnai</i>	<i>kà.tĩnai</i>
K. <i>àkmænu.</i> // <i>àkmĩnu.</i>	<i>kà.tĩnu.</i>
N. <i>àkmænəm</i> // <i>àkmĩnəm</i>	<i>kà.tĩnəm</i>
G. <i>á.kmænuš</i> // <i>á.kmĩnuš</i>	<i>kà.tĩnuš</i>
Įn. <i>àkmænais</i> // <i>àkmĩnais</i>	<i>kà.tĩnais</i>
Vt. <i>àkmænuosè</i> // <i>àkmĩnuosè</i>	<i>lāũkuosè</i>
Š. –	

9.1. Iš paradigmos matyti, kad *àkmuó* beturi tik priebalsinę vienaskaitos vardininko (šalia naujesnės *ó* kamieno) ir daugiskaitos kilmininko fleksią, pvz.: vns. vard. *šmė.łiš ačk.łeš / šleñ.kst i_duóbe. t a s_à k m u ó* Vdg; *preš_liėtu. á . k m æ n s pavė.si.* [vns. viet.] *rāsó.ĭ / nebæ_sāũ.sas* Drs (TA 933); *ĩ.rà ĭ á . k m ĩ n s pri_tó.ke ná.ma / kėmə.li.* Rbž; ir dgs. kilm. *bũ.wa pėřtĩ.* [vns. viet.] *à k m ĩ n ū . krũ.ųà* Lnk; [...] *pridėk lópši à k m i n ū s āva sunkūma* [...] Volt 332. Pastaroji sutampa su *ó* kamieno fleksią. Dėl šio sutapimo, manoma, daiktavardžio *àkmuó* paradigmoje ir atsiradę *ó* kamieno formų (K a z l a u s k a s 1961, 61; plg. **6.3**).

9.2. Vienaskaitos vietininkas kalbamojo žodžio yra *i* kamieno. Visos kitos formos – *ó* kamieno, pvz.: vns. kilm. [akėčios] *va_subá.ršk / ka_jāu_uškłũ.ų* *ų ž_á . k m æ n a / ale_ 'næškamb* Rdš (TA 388); vns. gal. *kāĭp t (a)_á . k m ĩ n a .*

⁴¹ Kaip daug kur vidurio Lietuvoje (plg. K a z l a u s k a i t ė 2005, 69, išn. 136). Kalbamasis daiktavardis *ó* kamieno formas turi ir latvių žiemgališkosiose šnektose (taip pat *dibinc, zibinc*; R u d z ĭ t ė 1964, 114).

„susproḡ'dí.nî? || ú.škuř lá.uža. | i.kai.tin | i.kai.tin | su.mõř.ka šãudù. rĩ.ši. | i.klõ.ĩ | kĩ.3.da. su.kũ.ju pri.dæd | i.pærplĩ.št pær.ta.viẽta. Lnk (Urn); dgs. vard., gal. sènãũ sakĩ.daũa | k a d _ à k m õ n a i _ u ž a . u g || kai.pærkũ.nijẽ trãñ.kõs | t i _ t u o s _ ' a . k m i , n u s ,iškĩl'nó.ĩ Lnk (Urn); dgs. ñng. dàbà tĩktaĩ.jãu | su'ná.iki.tĩ | à k m æ n a i s ùžbeřtĩ [kapeliai] Rbž.

9.3. Be to, *àkmuó* turi visų linksnių gretimines formas su *in* (plg. *àkmæns* ir *àkmĩns*, *àkmene* ir *àkmĩna*⁴²). Tokių formų esama ir kai kuriose kitose lietuvių ir latvių tarmėse, šių kalbų senuosiuose raštuose (žr. K a z l a u s k a s 2000, 272; Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība 2002, 21). B ū g a (1924, 43) tokį *in*, *en* kaitaliojimąsi laikė grynai fonetiniu reiškiniu, atsiradusiu dėl kuršių substrato įtakos. E n d z e l y n o (1924, 104) nuomone, *in* yra silpnasis indoeuropiečių prokalbės *en* laipsnis: „[...] vãrdã akmins *skaņu kopa* -in-, *kã zinãms*, *var būt radusies no skaņu kopas* -en- vãjinãjuma indoeiropiešu pirmvalodã“. Panašiai, remdamasis lietuvių kalbos tarmių, senųjų raštų, latvių ir senąja slavų kalbomis, yra teĩgęs K a z l a u s k a s (1958, 61–63). Tačiau J o n a i t y t ě (1960, 107) pastebi, kad Šakynos šnekte atskirais atvejais *i*, *e* prieš *n*, *m* gali kaitaliotis ir visai ne priebalsiniuose kamienuose, pvz., *reĩbinẽĩ* ir *reĩbenẽĩ* „Reibiniai (kaimo pav.)“, *gĩmbũ.čẽi* ir *gæmbũ.čẽi* „Gimbũčiai (kaimo pav.)“. R o s i n o manymu⁴³, *àkmĩns* tipo žodžius reikėtų laikyti *adaptacinėmis inovacijomis* pagal stabiliųjų fleksinių klasių žodžių struktūrą (plg. *àkmĩns* kaip *kã.mĩns*, *kã.tĩns*).

Išvados

1. Jonišio šnekte, kaip ir kitose lietuvių kalbos tarmėse ir bendrinėje kalboje, priebalsinis kamienas – nestabili fleksinė klasė. Per tarpinį *i* kamieną jis laipsniškai pereina į stabiliąsias klases: priebalsinio kamieno moteriškosios giminės daiktavardžiai gauna stabiliųjų moteriškosios giminės *iã*, *ẽ* kamienų gramatinių morfemų, o vyriškosios giminės daiktavardžiai – stabiliųjų (*i*)*iõ*, *õ* fleksinių klasių morfologinių kategorijų žymiklių.

2. Gerėliau išlaikyta tik kalbamųjų šnektos daiktavardžių vienaskaitos vardininko ir daugiskaitos kilmininko priebalsinė fleksija. Daiktavardžių *sæsuó* ir *vãnduó* dar pasitaiko sutrumpėjusios priebalsinės vienaskaitos kilmininko formos.

3. Moteriškosios giminės daiktavardžiai *dõktẽ.*, *sæsuó* turi iš *iã*, *ẽ* kamienų perimtą vienaskaitos naudininko ir įnagininko fleksiją.

⁴² LKA III nurodo, kad *àkmæns* vartojamas tik apie Noriūnus, o visame likusiame Jonišio šnektos plote esantis *àkmĩns* (žem. 27). Iš tiesų forma *àkmæns* pasitaiko visoje kalbamoje teritorijoje.

⁴³ Mintis pasakyta per *Lietuvių kalbos istorinės gramatikos* kurso magistrantams paskaitas.

4. Vienaskaitos naudininko galūnė įsivesta dėl universalios linksniavimo tipų tendencijos poliarizuoti fleksiją pagal gimines.

5. Žymėta vienaskaitos įnagininko fleksija pakeista pagal proporcinės analogijos taisyklės, plg.: *ē* kam. vns. naud. *kā.tei* : *ē* kam. vns. įng. *kātè* = *C* kam. vns. naud. *sė.serei* : *C* kam. vns. įng. *x*, kur *x* = *sė.sere*.

6. Vyriškosios giminės daiktavardžiai (išskyrus žodžius *àkmuò*, *šòyà*) linke pereiti į (*i*)*ið* kamieną, bet linksniuojami kone kiekvienas savaip. Be iš (*i*)*ið* kamieno perimtos vienaskaitos naudininko ir įnagininko fleksijos, visi jie, išskyrus jau minėtus daiktavardžius, turi dar (*i*)*ið* kamieno vienaskaitos kilmininko formą⁴⁴.

THE DECLENSION OF CONSONANT STEM NOUNS IN THE SUBDIALECT OF JONIŠKIS

Summary

The article deals with the declension of consonant stem nouns in one of the northern West-Aukštaitian subdialects and shows the inner motives of any observed changes. It demonstrates that the consonant stem nouns compose an unstable inflectional class in the subdialect of Joniškis. The consonant stem nouns pass to the stable noun classes by way of the *i* stem class: the feminine consonant stem nouns get the unmarked inflection from the stable *iā*, *ē* stem feminine nouns, whereas the masculine consonant stem nouns get their unmarked inflection from the stable masculine (*i*)*ið*, *ò* stem nouns. Only the consonant stem inflection of the nominative singular and genitive plural cases is maintained much better. The nouns *səsuò* and *vənduò* still maintain the shortened consonant stem inflection of the genitive singular case.

SUTRUMPINIMAI

Tekste vartotų vietovardžių:

Drs	–	Drašutaičiai,	Mrn	–	Mairóniai,
Dž	–	Džiugiai,	Nrn	–	Noriūnai,
Gdč	–	Gudaičiai,	Rbž	–	Rubėžninkai,
Jdž	–	Juodžiai,	Rdš	–	Rudiškiai,
Jkš	–	Jakiškiai,	Rmš	–	Rimšėliai,
Jnš	–	Joniškis,	Stn	–	Staneliai,
Ldk	–	Lydėkiai,	Šlp	–	Šliūpiškės,
Lnk	–	Linkaičiai,	Šlpk	–	Šlapakiai,
Mdg	–	Mėdginai,	Šmk	–	Šimkūnai,
Mkl	–	Mikolaičiūnai,	Vdg	–	Vidginiai,
Ml	–	Miesto Laukai,	Vnk	–	Vaineikiai.

⁴⁴ Dėkoju prof. habil. dr. A. Rosinui už vertingus patarimus ir nurodytą literatūrą.

Šaltinių:

- FŽ – Frazeologijos žodynas, red. J. Paulauskas, Vilnius, 2001.
LKA III – Lietuvių kalbos atlasas, III. Morfologija, ats. red. K. Morkūnas, Vilnius, 1991.
LKT – Lietuvių kalbos tarmės. Chrestomatija, sudarė E. Grinaveckienė, A. Jonaitytė, K. Morkūnas, B. Vanagienė, A. Vidugiris, Vilnius, 1970.
LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas, I–XX, Vilnius, 1968–2002.
TA – Lietuvių kalbos instituto Tarmių archyvas (skaitmuo prie santrumpos rodo įrašo numerį).
Urn – Ritos Urnėžiūtės užrašyti pavyzdžiai.
Volt – Э. Вольтер, Литовская Хрестоматия, I–II, Санктпетербург, 1901–1904.

LITERATŪRA

- Aleksandravičius J., 1963, Kretingos tarmės daiktavardžio kaitybos ypatybės ir galūnių raida, – Kalbotyra, IX, 101–116.
Būga K., 1924, Lietuvių kalbos žodynas, I, Kaunas.
Eidukaitienė E., 1963, Daiktavardžio linksniavimas Skapiškio tarmėje, – Kalbotyra, IX, 50–61.
Endzelins J., 1924, [rec.] K. Būga, Lietuvių kalbos žodynas, I, Kaunas, 1924, – Filologu biedrības raksti, IV, 102–104.
Endzelins J., 1948, Baltu valodu skaņas un formas, Rīga.
Endzelins J., 1951, Latviešu valodas gramatika, Rīga.
Girdenis A., 1996, Taip šneka tirkšliškiai: Šiaurės žemaičių telšiškių tarmės tekstai su komentais, vyr. red. A. Rosinas, Vilnius.
Girdenis A., 2002, Intervokalių *j*, *v* (< *ĵ, *ϋ) silpnėjimas lietuvių kalbos tarmėse ir jo morfologiniai padariniai, – Tarptautinės konferencijos „Jono Kazlausko diena: istorinės gramatikos dalykai“ tezės, 11–12, Vilnius.
Girdenis A., A. Rosinas, 1977, Lietuvių kalbos daiktavardžių linksniavimo tipų hierarchija ir pagrindinės jos kitimo tendencijos (bendrines kalbos ir žemaičių tarmės duomenimis), – Baltistica, XIII (2), 338–348.
Girdenis A., Z. Zinkevičius, 1966, Dėl lietuvių kalbos tarmių klasifikacijos, – Kalbotyra, XIV, 139–147.
Grinaveckienė E., 1960, Mituvos upyno tarmės daiktavardis, – Lietuvių kalbotyros klausimai, III, 161–176.
Jakulytė D., 1996, Daiktavardžių kamienų mišimas „Knygoje nobažnystės“, – Lietuvių kalbotyros klausimai, XXXVI, 120–126.
Jonaitytė A., 1960, Šakynos tarmės daiktavardžio kaityba, – Lietuvių kalbotyros klausimai, III, 91–113.
Jonaitytė A., 1962, Šakynos tarmė. Dakt. dis., Vilnius.
Joniškio šnektų pratimai ir tekstai, ats. red. J. Švambarytė, Šiauliai, 2001.
Kardelytė J., 1959, Daiktavardžio kaitymas Linkmenų tarmėje, – Lietuvių kalbotyros klausimai, II, 165–176.
Kardelytė J., 1975, Gervėčių tarmė. Fonetika ir morfologija, Vilnius.
Kazlauskaitė R., 2002, Pašuvio šnektos fonologinė sistema: Vokalizmas ir prozodija. Dakt. dis., Vilnius.
Kazlauskaitė R., 2005, Šiauliškių patarmės pietinių šnektų tekstai ir komentarai, Šiauliai.
Kazlauskas J., 1958, Lietuvių kalbos daiktavardžių linksniavimo paprastėjimas. Dakt. dis., Vilnius.
Kazlauskas J., 1961, Iš priebalsinio linksniavimo istorijos, – Kalbotyra, III, 61–71.

- Kazlauskas J., 1961a, Šakninių vardažodžių nykimas, – *Kalbotyra*, III, 73–78.
- Kazlauskas J., 1963, Archajiškos priebalsinio kamieno linksniavimo formos, – *Kalbotyra*, VI, 333–334.
- Kazlauskas J., 2000, Lietuvių kalbos istorinė gramatika [1968], – *Idem*, Rinktiniai raštai, I, Vilnius.
- Kazlauskas J., 2000a, Lietuvių kalbos daiktavardžių priebalsinio linksniavimo tipo nykimas [1957], – *Idem*, Rinktiniai raštai, II, 15–27, Vilnius.
- Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. Lokāmās vārdšķiras, Rīga, 2002.
- Laukagalis G., 1999, Daiktavardžių linksniavimo sistema XVII a. rytų Lietuvos (Vilniaus vyskupijos) autorių raštuose, – *Lituanistica*, I (37), 56–58.
- Lietuvių kalbos tarmių chrestomatija, sudarė R. Bacevičiūtė, A. Ivanauskienė, A. Leskauskaitė, E. Trumpa, moksl. red. L. Grumadienė, Vilnius, 2004.
- Mažiulis V., 1970, Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų santykiai, Vilnius.
- Morkūnas K., 1969, Rytų aukštaičių pietinės tarmės morfologija, – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, XI, 107–146.
- Morkūnas K., 1989, Apso lietuvių šnektos daiktavardžių kaityba, – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, XXVIII, 91–98.
- Navickaitė-Boreikienė O., 1971, Rudiškių tarmės fonetika. Dipl. darbas, Vilnius.
- Paegle D., 2003, Latviešu literārās valodas morfoloģija, I, Rīga.
- Rinkauskienė R., 1999, Rytų aukštaičių uteniškių vardažodis: dabartinė padėtis ir istorinė raida. Dakt. dis., Vilnius.
- Rinkauskienė R., 2003, Priebalsinio kamieno daiktavardžiai uteniškių tarmėje, – *Žmogus ir žodis. Didaktinė lingvistika*, I (5), 37–42.
- Rosinas A., 1994, Lietuvių kalbos daiktavardžių ir įvardžių dviskaitos raida, – *Baltistica*, IV priedas, 109–122.
- Rosinas A., 1995, Baltų kalbų įvardžiai: morfologijos raida, Vilnius.
- Rosinas A., 2000, Inesyvo ir adesyvo formų kilmės ir raidos klausimu, – *Baltistica*, XXXIV (2), 173–183.
- Rosinas A., 2001, Linksnių sinkretizmo ir analogijos vaidmuo kai kurių linksnių formų raidoje, – *Baltistica*, XXXV (1), 59–74.
- Rosinas A., 2002, Dėl latvių senųjų tekstų vienaskaitos lokatyvo, – *Baltistica*, XXXVI (2), 219–222.
- Rosinas A., 2002a, Kelios mintys dėl latvių senųjų raštų vienaskaitos kilmininko su *-as* ir daugiskaitos kilmininko su *-us*, – *Baltistica*, XXXVI (2), 205–217.
- Rosinas A., 2004, [rec.] Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. Lokāmās vārdšķiras, Rīga, 2002, – *Baltistica*, XXXIX (1), 151–160.
- Rudzīte M., 1964, Latviešu dialektoloģija, Rīga.
- Savickienė I., A. Kazlauskienė, L. Kamandulytė, 2004, Naujas požiūris į lietuvių kalbos daiktavardžio linksniavimo tipus pagal natūraliosios morfologijos teoriją, – *Acta Linguistica Lithuanica*, L, 79–98.
- Sedelskytė O., 1958, Debeikių tarmės daiktavardžių linksniavimas, – *LTSR MA darbai*, serija A, I (4), 195–208.
- Senkus J., 1959, Daiktavardžių priebalsinio kamieno linksniavimas kapsų ir zanavykų tarmėse, – *LTSR MA darbai*, serija A, II (7), 167–175.
- Svetimų ir nesuprantamų žodžių žodynėlis, sudarė J. Šlapelis, Tilžė, 1907.
- Šukys J., 1960, Būdingesnės Ramaškonių tarmės ypatybės, – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, III, 177–189.
- Tuomienė N., 2002, Ramaškonių šnektos priebalsinio kamieno daiktavardžių kaityba, – *Acta Linguistica Lithuanica*, XLVII, 89–102.
- Tuomienė N., 2005, Ramaškonių šnektos daiktavardžio kaityba: sociolingvistinis tyrimas. Dakt. dis., Vilnius.

Vaičiakauskytė S., 2002, 1759 metų „Ziwato“ *i* ir priebalsinio kamieno daiktavardžiai ir jų raida, – *Baltistica*, XXXVI (2), 223–236.

Vidugiris A., 1969, Zietelos tarmės daiktavardis, – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, XI, 147–180.

Wurzel W. U., 1984, Flexionsmorphologie und Natürlichkeit, – *Studia Grammatica*, XXI, Berlin.

Zinkevičius Z., 1966, Lietuvių dialektologija. Lyginamoji tarmių fonetika ir morfologija, Vilnius.

Zinkevičius Z., 1974, Dėl linksnių fleksijos homonimijos, – *Kalbotyra*, XXV (1), 96–98.

Zinkevičius Z., 1980, Lietuvių kalbos istorinė gramatika, I, Vilnius.

Zinkevičius Z., 1994², Lietuvių kalbos dialektologija, Vilnius.